

הלכות יום טוב סימן תקיט

(ט) *ומתזירין אותם ביום-טוב, (ב) כרי שיזיציא תבלין שהוא צריך להן ולא ימנע משמחת יום-טוב. בפניה דברים אמורים, פשיש להם (ג) ציר באמצע, אבל יש להם (ד) ציר מן (א) הצד (ה) *אסור, גזרה שמה יתקע, (ו) ושאיין להם ציר מן הצד כל עקר, (ז) אפלו בפניה מתר להזייר: ב גלים שהם מפצלים, בגון מנורה של תלית וכסא (ח) ושלחן שהם תחיות תחיות, (ט) מעמידין (י) אותם ביום-טוב, (יא) והוא

ב איתקעא רבתי
שם ב לשון רבנים
קצת ר מלכות לית
טוב משנה שם כ"א
ד טזין רביי פניה
יא

באר היטב

שם לנגבה, מ"א: (א) הצד. מ"י פשיש לו ציר למעלה ולמטה. וכתב ב"י דהינו דקא שצריך להסיר הקרש שבו הציר כדי לפתח, דאלו פותח ונעל פעור

ולתזיירן, ארונים: (3) ומתזירין. דאם זהא אסור לתזיירן לא יהיה לפתחן דיהושע שמה יגבו, אבל קשעומרים התגלות בפניה אסור לתזיירן, ולא תישי

משנה ברורה

לפתחו, מסלק הדלת מן הציר ונתנו לזני התגיות ומסדר צליו צורות וכולין למכר, ולכסוף מצניע את הנשאר בתנות ומתזיר הדלתות למקומן והולף לו, אבל תגיות התזיירן לתקוע יש בהן בגין וסתירה⁽²⁾ מן התורה, כמו שכתב סימן שיג, ואסור לסלק הדלת מן הציר ולהתזיירו כמו בשבת: (ב) כרי שיזיציא וכו'. קאי אדלעיל, מה שהתירו לסלק הוא כרי שיזיציא וכו'; ולהתזיירן דשתי, (ג) משום דאם לא נתיר לו להתזיירן לא יצוה לפתחו, דיהושע שמה יגבו מהנשאר בתנות ואחי לאמנועי משמחת יום-טוב. (ד) וכל זה פשעומדין התגיות מבחוץ [אף צריך לזהר שלא יזכיר כוס הפתח בצת הקנייה, וקדלעיל בסימן תקי וסימן שכג, עין שם(א), אבל פשעומדין התגיות בבית (ז) אסור להתזיירן, דלא תיזיש שם לעבדה: (ג) ציר באמצע. פרוש, באמצע הדופן (ס) יש חור, ויש דלת שם פליטה כנגדו שתוחבין אותו בחור, ואינו נראה כבונה כל-כף⁽⁴⁾, (ו) ומתר אפלו לתזייר כל-צרכו ובלבד שלא יתקע בחדו בחוק, ואם תקע תרי מלאכה גמורה: (ד) ציר מן הצד. הינו, שפולט ראש אחד מהדלת למעלה כמו יתר וראש אחד כנגדו מלמטה ויכפופין יש חור שתחוב לתוכו, ומלמעלה כנגדו יש גספן חור: (ה) אסור. הינו (ו) להתזייר כל-צרכו [אחר שנשמת הקרש מהתנות, (ח) דאלו פותח ונעל בעוד שהוא קבוע בו ודאי שרי, דאם לא-כן זהא אסור לפתח ולנעל הפותח בשבת, אבל להתזייר מקצתו מתר, (ט) וכן לסלק (י) מתר: (ו) ושאיין להם ציר כל עקר. כף צריך לומר: (ז) אפלו בפניה מתר להתזייר. דאף שכתוב אין לחש לנגבה, מכל מקום מתר, שלא אכרו אלא פשיש לו ציר באמצע, גזרה משום יש לו ציר למעלה ולמטה ויש לחש שמה יתקע, אבל כשאין לו ציר כל עקר לא גזרו כלל: (ב) (ח) ושלחן וכו'. והוא הדין כוס של פנקים: (ט) מעמידין וכו'. דאין בגין וסתירה בכלים; ולא גזרו בזה שמה יתקע כמו לעיל בסעיף א גבי תגיות בגיש להם ציר מן הצד, משום מניעת (יא) שמחת יום-טוב⁽⁶⁾ [הגרי"א: (י) אותם ביום-טוב. מוקדם משמע, דאפלו נתפרקו מבעוד יום נמי שרי: (יא) והוא שלא יתקע. פרוש, (יג) בחוקי]

באר הלכה

פתח, אבל אם יש שם פתח משמט דרך הפתח; ופרש בית-יוסף דהינו אם יכול להשתמש על-ידי חלון שבמגורו, אף-על-פי שהוא משמט בדרך השמש דרך שם ולא יסלק ונחור, אכן מדהשמיטו הפוסקים ולא הביאה, שמע מנה רסביא להו דלא קימא לן כירושלמי תה ובכל גוני מתר. ועין באליה רבה שכתב דבית-יוסף לא רצה לספר עבודת-הקדש להרשב"א דהרשב"א משמחת יום-טוב, ואסרין פיון שאפשר להשתמש על-ידי חלון או פתח, אסור, עד כאן. והבית-יוסף העתיק עוד דין אחר בשם הירושלמי, דלמזייר כל-צרכו אסור, וגם פנה פתח דלא קימא לן פו לדינא. והנה מצאתי בספר העשור ששם הוא העתיק להירושלמי הנה, אכן מצאתי בו דבר חדש שהעתיק הירושלמי באופן אחר ממה שהוא בבית-יוסף, דבבית-יוסף העתיק הירושלמי כמו שהוא לפנינו המימרא דרבי אחא קדם רבי יוסי ברבי בון, וטעמו העתיק בהפך וזה לשונו: ירושלמי, אמר רבי יוסי ברבי בון: כשאין שם פתח, אבל אם יש שם פתח משמט דרך הפתח, ואמר רבי אחא: מתזיר הוא ובלבד שלא יתזיר כל-צרכו, עד כאן לשון העשור. ומשמע דכרי אחא סובר אפלו פשיש שם פתח מתר לתזייר בקצתו, ומפילא בשאיין שם פתח מתר לתזייר אפלו כל-צרכו, כדעת הבית-יוסף. וגם בדברי הטובות הקרש, לנתינת דעתי אפשר לומר דהוא סובר לדינא דבבית-יוסף תלא באליה רבה, דזה לשונו בשער א דין יב: וסלקין תריסי תגיות וכו', בפה דברים אמורים שאין שם פתח, אבל יש שם פתח משמט דרך הפתח, וכשאין להם ציר כל עקר, ואפלו פשיש להן ציר ואין להם ציר מן הצד. ואפלו מתזיר כל-צרכו מתר ובלבד שלא יתקע, ואם תקע תרי זה מלאכה גמורה וכו'; ויש להסתפק בכנתו מאי דקאמר ויכשאין להם וכו', אי קאי איש להם פתח באפלו בנה מתר לתזייר כל-צרכו פשיש להם ציר מן הצד, ולפי זה הירושלמי שהעתיק פשיש להם פתח הוא תרמא פשיש להם ציר מן הצד ונאמר פו מה דאסרין פאמנא דיון פשיש להם ציר מן הצד והבדאי אפלו אין להם פתח, מוקדם ולא חלק הינו לזנין לתזייר כל-צרכו אבל קצתו הנה מתר, אבל כשהציר באמצע או אין לו ציר מל מתר לתזייר כל-צרכו אף פניה, וכדעת הבית-יוסף, או אפשר דמה שקאמר עבודת-הקדש וכשאין להם ציר וכו' הוא דין כפני עצמו וקאי על עקר הדין דכשאין שם פתח, ולפי זה פשיש להם פתח אסור לתזייר כל-צרכו אפלו הציר באמצע, אבל לפי זה דברי הירושלמי גשה להקבין: לפי דעת עבודת-הקדש דמתיר בשאיין להם פתח אפלו לתזייר כל-צרכו, כמאי מוזר רבי אחא מחלה דקאמר מתזיר ובלבד שלא יתזיר כל-צרכו, דאי מירי פשיש להם פתח, הנה לו לקבץ דברי רבי אחא מתר רבי יוסי: ואולי דקאמר הרשב"א גורם בירושלמי גרוסת העשור דברי רבי אחא מתר רבי יוסי. היוצא מדברינו, וכשאין להם פתח, כדפי דברי העשור והקש"א וקדעת הבית-יוסף לדינא, הקש"א להם פתח, לפי דברי העשור אין מתר לתזייר רק במקצתו, ודעת הרשב"א פנה צריך עיין בכנתו ובג"ל, דאפשר דגם הוא סובר כהעשור, או שהוא סובר דכשהציר באמצע מתר לתזייר כל-צרכו אפלו פשיש להם פתח: * ומתזירין אותם ביום-טוב, ודקא אם הוא ערך רבים, אבל אם הוא לצרכו בלבד או לצרך חזר אסור אפלו בתגיות ששעדין מבחוץ [ב"ח וא"ר]: * אסור, גזרה שמה יתקע. משמע דבאמצע תרגום: 1 ברג.

(3) גמרא, וקפושל קרי"ף והרא"ש, דלפי דבריהם אסור בפניה לתזייר אפלו אם הוא גספן צרך רבים, שלוחתין תכאין בביתו, ויש ליכא חשש גבחה אפלו אם ישאר פתח, ועין פט"ו פסחב דלצית רש"י מתר פניה, ועין באליה רבה שכתב דדינא יש להתמיר, שכל הפוסקים העתיקו השעם קרי"ף ורא"ש: (1) גמרא: (7) אבל לסלק מתר אפלו אם הוא רק ערך יחיד ורש"י וט"ז. והנה מדברי רש"י משמע לכאורה דכלי הנפחים אפלו לסלק אסור מדבגון משום סתירה, אפשר דרש"י מירי בפתח תבות לסלק לתחתן, שאין מנח שם דבר שהוא צרך יום-טוב: (ה) מפרוש הטי"ז והמגן-אברהם גפי מה שהגיה בתיב חיים משמע דוקא כשהוא רק חוד אחד, אבל אם יש לו חור מלמעלה בדופן וכן כנגדו למטה, אף שהוא באמצע הדופן דינו כמו פשיש לו צירים מן הצד, וכן משמע מהגרי"ו, אכן כמאירי איתא דהוא דקאמר אפלו יש לו חור מלמעלה ולמטה גספן מתר דלא נקרא זה מן הצד: (ו) עבודת-הקדש, והעתיקו האליה רבה. ועין בבאר הלכה: (ו) עבודת-הקדש, והעתיקו האליה רבה: (ח) בית-יוסף: (ט) הנה אף דכפאירי איתא שתי דעות אם מתר לסלק פשיש להם צירים מן הצד, מפרוש הרשב"א משמע דמתר, וכן מוכח מבאר הגרי"א: (י) דלא שדך פשיש דשמה יתקע רק בלהתזיר: (יא) מה שאין פן לציל גבי ציר מן הצד לתזייר, אין שדך מניעת שמחת יום-טוב: (יג) ועין בבאר הגרי"א דסתם הדין שרי, וכלי העשוי על-ידי שרי"ף¹ אם מתר למדקו תתקן על ידו או לא, עין בסימן שיג בשער-הציון שם דלדעת המגן-אברהם שם נחשב זה כמו תקיעה ומפילא אסור זה גם ביום-טוב, ולדעת הטי"ז שם דהוא רק דרכון מפילא כמא שרי משום שמחת יום-טוב, ועין שם בשער-הציון דלמשה כיון להקמיר כהפגור אברהם¹⁰:

הלכות יום טוב סימן תקיט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק א]

אָבֵל חֲנִיזֵת הַמִּתְפַּרֵּץ לְקַרְקַע לֹשׁ כְּהִי בְּנֵן וְסִתְיָהּ.²

2) ואפילו כשדעתו לבנות ולפרק באותו היום אסור. ומדין זה הוכיח הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פכ"ד הע' ב) שאיסור בנין וסתירה בשבת הוא גם באופן שבונית ומפרק באותו היום, ואפילו באהל ארעי אסור.

[משנ"ב ס"ק ב]

וְכַדְלֵעֵל בְּסִימָן תְּקִיז וְסִימָן שֶׁכָּבַד עֵינַי שְׁמִי.³

8) דיני הזכרת המקח בשבת ופרטיו התבארו בשו"ע שם (סי' שכג סי"ד), שכתב שמוותר לומר לחנווני יתן לי ארבע ביצים או המישה רימונים, אבל אסור לומר יבצע כך וכך מעות, וכן לא יאמר יתן לי מדה פלונית, וכן לא יעשה עמו חשבון הכולל את כל מה שלקח ממנו בעבר. דעת הרמ"א שהאיסור לומר יבצע כך וכך מעות הוא רק באופן שמחשב גם את חיוביו הקודמים, שאומר יתן לי בכך וכך מעות ואחיה חייב לך כך וכך, וכן האיסור לומר יתן לי מדה פלונית הוא רק באופן שמחשב גם את כלל חיוביו.

וביאר הרמ"א שם, שלא היקל להזכיר דמים אלא בדבר שמקוהו ירדע, כיון שאין מזכיר את הדמים אלא לסימן בעלמא שידע כמה לתת לו, וראה מה שכתבנו שם (סי' יג) עוד פרטים בזה. וכתב המשנ"ב שם (סי' ב) שראוי ונכון מאד להחמיר שלא להזכיר שם מדה או דמים, ובפרט שיכול לעשות בהיתר שיאמר לו זמלא כלי זה ולמחר נמרוד אותי.

[משנ"ב ס"ק ג]

וְאֵינוּ נִרְאֶה כְּבוֹנָה כָּל־כָּךְ.⁴

4) מבואר מדבריו, שאם היתה זו מלאכה גמורה דאורייתא לא היינו מתירים משום סופו [דהיינו שאם לא נתיר לו להחזיר לא ירצה לפתוח], וכן כתב המג"א (סי' תצו ט"ק יח) לענין הפשטת הבדמה ששחטה ביום טוב, שצריך לבודקה קודם שיפשיטנה שמא תמצא טריפה ויהיה אסור לו להפשיטה, ולא התירו סופו משום תחילתו כיון שהוא איסור דאורייתא.

[משנ"ב ס"ק ז]

אָבֵל פְּשָׁאִין לוֹ צִיד כֹּל עֶקֶר לֹא נָדָוּ כְּלָל.⁵

5) דוקא בכלים, אבל באהל ממש, כתב לקמן (סי' תרכו ט"ק ב) לענין גג של סוכה שאינו מחובר בצירים כלל, שמוותר לפותחו ביום טוב רק על ידי נכרי (שונה הלכות).

[משנ"ב ס"ק ט]

מִשּׁוֹם מְנִיעַת שְׂמֵחַת יוֹם־טוֹב.⁶

6) אכן השו"ע הרב (ס"ה בהג"ה) כתב טעם אחר, שברלת שיש לה צירים למעלה ולמטה, קרוב הדבר שיבוא לתקוע מפני הצירים המחוברים לדלת, מה שאין כן כאן שאין קרוב הדבר כל כך שיבוא לתקוע ולכן לא אסרו בזה.

[משנ"ב ס"ק יא]

פְּרוֹשׁ, בְּתַחֲקִי.⁷

7) ובטעם הדבר שלא גזרו שמוא יתקע בחוק כיון שבבל השנה תקוע בחוק, ביאר השו"ע הרב (ס"ה) לפי שיום טוב קל מושבת ולכן לא גזרו בו כל כך.

[שעה"צ ס"ק יב]

דְּלִמְצַשָּׁה נִכּוֹן לְהַחֲמִיר בְּהַסְגֵּן אֲבָרְתָם.⁸

8) ובדבר שאינו מתקיים כמו הברגת בלוני הגו לסיפולוקסי [מיכל להכנת מי סודדן] שמכניסים אותם ומוציאים מיד, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קכו אות ב) שלפי דברי המג"א (סי' שיג ט"ק יב) אין בזה ביום טוב איסור של בנין בכלים, וכל דבריו להחמיר לא נאמרו אלא ברגל הכוס [שרוי"ף] ומשום שהוא רבר המתקיים [אכן בשבת יש להחמיר]. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פכ"א תשובה ח) שמוותר לחבר את ראש הילוקסי [תאורה על ידי גז] למיכל הגז, כיון שאין תיקון כלי בדבר שדרכו לפרק ולהחזירו וגם אינו תקוע בחוק.

באר הפולה קמד הלכות יום טוב סימן תקיט תקב תקכא תקכב

שלא (ד) יתקע: ג' ה'התיר ולהתיר חותמות שפבלים ושבקרקע ולשבר פותחות, פדינם בשבת
כה דינם ביום-טוב (ועין לעיל סימן שיד (יב) סעיף ז): ד' ה' (ה) לקטם קש או קיסם או תבן או עצי-בשמים,
דינן ביום-טוב פדינן בשבת (פדאיתא סימן שכב סעיף ד): ה' ה' לקטמים שעושים הנשים (יג) בבתי זרועותיהן
ובבתי שוקיהן. אסור לעשותן ביום-טוב משום (ו) תקון קמא:

תקכ לכתב הפית, ובו סעיף אהרד:

א *לכתב הפית, פדינו בשבת כף דינו ביום-טוב (א) (ועין לעיל סימן שלז):

תקכא דין שלשול פרות ביום-טוב ממקום למקום, ובו ג' סעיפים:

א (ב) (א) *משילין (ב) פרות דרך (ג) (ג) ארפה (פרוש, מן כ"י של נ"ת), כלומר, מפילין הפרות לארץ
ביום-טוב, (ד) כולא ישלשלם (ג) בחלונות ולא ירידם (ד) (ה) בסלמות (ו) ולא יטלטלם מנג לנג
(ז) אף-על-פי שהן שוין: ב' למטר לכסות פרות או פדי זין (ח) או לבנים מפני הדלף: ג' (ט) לתן קלי
מחת הדלף, פדינו בשבת כף דינו ביום-טוב (ועין לעיל סימן שלח סעיף ח):

תקכב קצת דברים האסורים לטלטל ביום-טוב, ובו ד' סעיפים:

א (א) *אין הסומא (ב) יוצא (ב) במקלו ולא הרוצה במתמילו. (ג) (דין חגר, דינו ביום-טוב כמו א קמא ביצה כ"ה

באר היטב

סר לקטם, ע"ש: (ו) תקון. (ה"ה) דאסור לעשות קמטים בענק שבצנאר
שקורין קאלג'ר, מ"א, ואפלו בחה"מ אסור רש"ל:
(ב) משילין. ודקא כשיודד הקטר עליהם ומשום הפסד שרי ואפלו
לגמר האוצר, רש"ל: (ג) ארפה. הוא חלוק שבבתרה:
(ג) בחלונות. הן בחלל וצריך להגביהן: (ד) בסלמות. וה"ה
במקוה שלנו, רש"י, ישי"ש:
(ה) במקלו. ודקא ברי"ה או ברכמלית, אכל מבית לחצר שרי.

משנה ברורה

(א) ואפלו אם ירצה רק להגביהם עד החלון ולהשליכם דרך שם
ארצה גם-כן אסור, דהנה בנה על-קל-פנים טרקה להעלותם,
(ו) אומנם אם הנה החלון נמוך שנה לנג דליכא טרקה ונהה,
מספיקא דמטר כמו דרך ארפה: (ח) בסלמות. רוצה לומר, אם
היו מנחים בשקים, לקח השקים ולהורידם למטה דרך הסלם,
(ט) והוא הדין במדרגות שלנו אסור דהרי טרקה ונהה: (ו) ולא
יטלטלם מנג לנג. הינו, שאין ארפה בגג זה, ורוצה להוליכם
לנג הסמוך לו שיש בו ארפה להפילם דרך שם, אסור, דהנחשב
טרקה ונהה, וכל-שכן שלא במקום הפסד, כדאי אסור
לטלטלם מנג לנג: (ז) אף-על-פי שהן שוין, שאין אחד גבוה
מחברו: ב' (ח) או לבנים. אפלו (ט) הם מקצה, כגון שהן
כדורות ועומרות לבנות, וב"ל פסימן שח סעיף יז, מטר לכסות
אותם שלא ימחו: (ז) לתן קלי פחת הדלף. שדולף דרך
התקרה, פדי שלא יטפן את הבית: (ט):

א (א) אין הסומא. והוא הדין (ב) זקן: (ב) יוצא
במקלו⁽¹⁾. הינו (ג) לרשות-הרבים או לרכמלית, מפני
שהוא דרך חל וקוליל ליום-טוב⁽²⁾, פנין שאפשר לו לילף בלא
מקל זה ואינו נוטלו אלא לתמן ולשבר פסיעותיה⁽³⁾. ומה
שכתב 'ולא הרוצה במתמילו', הינו גם-כן לרשות-הרבים
או לרכמלית, ומשעם זילתא ליום-טוב: (ג) ודין חגר וכו'.

שער הציון

(ג) מנדאברהם ושי"א: (ב) פוסקים: (ג) כגון-אברהם: (ג) הינו אפלו יותר מחמש קפות דבשבת אסור, כפ"ל בסימן שלג, תכא ביום-טוב שרי, מגן-אברהם,
אליה רבה בשם ים של שלמה: (ד) דנהה גס-כן קלא משבת, ושם קמא לן בסימן שלג דאסור למנות כלם והכא שרי מ"א וא"י: (ה) רש"י: (ו) בית
יוסף ושי"א: (ז) פשוט: (ח) פוסקים: (ט) לעיל בסימן שלח, עין שם: (י) פרישה ושי"א, ואם תקין כל-כך שאי אפשר לו לילך קלל בלי מקל, מטר אפלו
בשבת, וכ"ל בסימן שא במשנה ברורה סעיף-הטן סד, עין שם: (כ) ש"ס בשם רש"ל, וכסם שם עוד, דלאפניא מבית לחצר, אפלו לא ערבו אין להקמיר בנה
ביום-טוב, והשבת גם זה אסור, והעתיקו גם האלה רבה. ועין במחצית-השקל, ועין לעיל סימן שא במשנה ברורה סעיף-הטן סח ובשער-הציון שם: (ט):

הרמב"ם: 1 ענאיון.

הלכות יום טוב סימן תקכ"א תקכ"ב תקכ"ג

ביאורים ומוספים

בהם חשש של סותר כלל, וכן רוב בתי העיר מרוצפים וכבר כיבד את הבית מערב שבת, באופן זה בודאי שאין להחמיר. וכיבדו חצר מרוצפת שאינה מקורה, בעיר שרוב בתיה מרוצפים, צידד הגרשיו אויערבך (שש"כ פכ"ג הע"י) שגם אם רוב חצרות העיר אינן מרוצפות יתכן שמותר לכבדה, כיון שנחשבת החצר כהמשך של הבית, ורוב בתי העיר הרי מרוצפים הם, וכן הסתפק בזה הגרי"ג קרליץ (חוט שני שבת ה"א פ"א עמ"צ).

וכל זה לענין כיבד הבית, אכן לענין הדחת הבית, כתב השו"ע שם (ס"ג) שאסורה גם אם הבית מרוצף. ואת ענין ההדחה ביאר המשגיב שם (ס"ק טז), שהיו סוגרים את צינור המים בסופו ופותחים אותו לתוך הבית כדי שישטוף את הקרקע, ואסור לעשות כן שמא יבוא להשוות גומות, וגזרים מרוצף מחמת שאינו מרוצף, והסו"ק, שאף שהשו"ע שם (ס"ב) הביא שיש המתירים כיבד, מ"מ הדחה אסורה לכל הדעות, שכיון שהוא רוצה ליפות את הקרקע יש לחוש שמא יראה גומא ומתוך שכחה יבוא להשוותה, וכתב המשגיב שם (ס"ק יז) שאף שדעת השו"ע (שם) שבכיבד אין גזרים מרוצף מחמת שאינו מרוצף, בהדחה גזרים אפילו במרוצף, משום שאין ההדחה נחוצה כמו הכיבד.

[משנ"ב ס"ק יא]

פרוש, קה"ק וקב"ב (ה) וכו', דקלל גזרי א"י לשתיהו, ע"פ ש"ס (9) ולענין הברגת בלון זו ביום טוב שצריך להבריגו בחזקה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ג הע"י) שאף על פי כן מותר לישראל להבריגו ביום טוב [שם דן שאין בזה משום 'עובדין דחול' אף שצריך להבריגו בחזקה, ומשום שהוא צורך אובל נפש ממש, וגם רגילים תמיד לפרק את ההברגה ולהחזירה]. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות המועדים פ"ג הע"י 8) שאסור לישראל להבריגו כיון שצריך להבריגו בחזקה ובגבורה, ורק על ידי נכרי מותר, שכיון שהוא לצורך שמחת יום טוב, ויש המתירים משום כך אפילו הברגה בחזקה (כמבואר בשע"י"צ כאן). ואף על פי שלא פסקו כן, מ"מ יש לצרף דעה זו להתיר על ידי נכרי.

ובלון זו המוזכר לקיר, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פכ"א תשובה ה) שאסור להברג, משום שהוא מוסיף על הבנין.

(10) ובטעם הדיבר שביום טוב התיר המהרי"ל לפותחו, כתב המג"א (ס"ק ד) שהוא מושיב שבוים טוב אין איסור בנין ותחירה בכלים. ודעת הגר"א (כמבואר בהגהותיו כאן) שאסור לפותחו, כיון שלא התירו ביום טוב אלא משום שמחת יום טוב.

סימן תקכ"א

דין שלשול פרות ביום טוב ממקום למקום

[משנ"ב ס"ק א]

התירו לו תקמים לקרן ביום טוב (1).
 (1) היינו אף שלענין שבת מבואר לעיל (סי' שלח ס"ק כה) שאסור הדבר, משום שהיא טירחה שלא לצורך השבת, וראה מה שכתבנו שם.
 [משנ"ב ס"ק ב]
 [אפילו קנה לו פרוט תרבה שם, מ"מ לו לטלל כלם משם].
 (2) ואף שלענין מוקצה מצינו שהחמירו ביום טוב יותר מבשבת (כמו שכתב השו"ע לעיל (סי' תצה ס"ד) שאף שיש מיני מוקצה המותרים בשבת, החמירו בהם ביום טוב), ביאר הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון להגר"ש רפאל עמ"י ש"ס) שדוקא במוקצה שהוא דבר שישורשו מדרבנן חששו שמא יבאו להקל, ולכן כשגזרו הו"ל לאסור מוקצה ביום טוב משום שבת, החמירו ביום טוב יותר מבשבת שמא יבאו להקל, אבל ברבדים ששורשם מדרבנן וכוונת טירחה שענינה לשבות ביום השביעי מכל מלאכה, לכך כיון שראינו שהקילה התורה ביום טוב יותר מבשבת לענין אוכל נפש, הקילו ביום טוב גם בדברים אחרים, ולא חששו שמא יבאו להקל יותר ממה שהתירו.

[משנ"ב ס"ק ד]

דאיכא טרמא תרה להצלותם עד המלון ולהורידם (3).
 (3) ולצורך דבר מצוה, כתב לעיל (סי' שלג ס"ק ה) שמותר להתחיל לפנות אוצר ואפילו בשבת, אף שיש בזה טירחה יתירה וכונן להגביה את החפצים ולשלשלם מהחלונות וכדו'.

[משנ"ב ס"ק ח]

ק"מ לקסות אותם שלא יקחו (4).
 (4) אבל לטלטל את הלבנים בשביל לבסות אותן, כתב לעיל (סי' שלח ס"ק כח) לענין שבת שאסור אפילו אין לו במה לבסותן, וראה מה שכתבנו שם. ואף לטלטלן לצורך גופן או מקומן כתב המשך במילואים עמוד 67

סימן תקכ"ב

לכבד הבית

[משנ"ב ס"ק א]

שם קב"ב הדין אם תקרקע קנה וקצף וקצף פתים (1).
 (1) כיון זה של כיבד הבית בשבת, כתב השו"ע שם (ס"ב) שבית שאינו מרוצף אסור לכבדו ואם הוא מרוצף מותר לכבדו, ויש אומרים שאף באינו מרוצף מותר, ובטעם האוסרים כתב המשגיב שם (ס"ק ו), שיש לחוש שיזיז עפר ממקומו [וראה שעד"י"ש שם (ס"ק ג) האם הוא משום איסור מוקצה של טלטול העפר, או משום עשיית גומא], וכן יש לחוש שישווה גומת שבבית על ידי כיבד העפר, ויש בכך איסור משום בונה, ואף שאינו מתכוין לכך אלא ליפות הבית, מ"מ הרי זה פסוק רישא שישווה גומת. ויש אומרים, שמתוך טרדתו לכבד את הבית אף ישווה את הגומות במתכוין, והמתירים לכבד אפילו בית שאינו מרוצף, סבורים שאין זה דאי שישווה גומת בכיבד הבית ואינו נחשב 'פסיק רישא' ומותר. וכן לא חוששים הם שמוזיז עפר ממקומו, כי דרך האדם המכבד את הבית שאינו מוזיז אלא עפר תיחוח, ובו אין איסור של חופר גומא, והרמ"א (שם) הביא שיש מהממרים שלא לכבד את הבית אפילו בבית מרוצף, ובטעמם כתב המשגיב שם (ס"ק ט) שסבורים הם שבאינו מרוצף הוא 'פסיק רישא' שיתלטל עפר וישווה גומת, וגזרים במרוצף משום האיני מרוצף, ואף לדעה זו שהביא הרמ"א, כתב בבית הל"ל שם (ד"ה ויש מהממרים) שאם כל בתי העיר או רובם מרוצפים בקרשים, יתכן שמותר לכבד את הבית במרוצף, משום שגזירה זו על המרוצף משום האיני מרוצף היא דוקא כשבאותה עיר יש בתים מרוצפים וגם שאינם מרוצפים, אבל כשיש רק מיעוט בעיר שאינו מרוצף, לא גזרו על רוב בני העיר משום מיעוטם, וכן לא גזרו על עיר זו משום עיר אחרת, ובפרט אם כבר כיבד את הבית מערב שבת, שאז אפילו לא היה מרוצף שוב אין זה 'פסיק רישא' שישווה גומת.

ובדבר החשש הנוסף שהביא הרמ"א (שם) שעל ידי הכיבד ישתברו הקיסמים של המכבדת ויחשב כסותר כלל, כתב הביה"ל שם שאם מכבד את הבית בענפי תמרה הרכים שנכפפים ואינם נשברים [ואין

מילואים הלכות יום טוב סימן תקיה המשך מעמוד קודם

כמו כן דבר המצרך להוציאו מחמת ספק, כגון להוציא שני אתרוגים כשאינו יודע איזה מהם יותר מהודור ורצה מחמת הספק ליטול את שניהם, דעת הגר"ם קרליץ (חוט שני שם עמ' פג) שמותר, וכמו כן מותר להוציא אתרוג לשאל את הרב על כשרותו, שהצורך לברר את הספק או לקיים מצוה בהודור נחשב צורך קצת.

[משנ"ב ס"ק יב]

דאסור גס"קן לצרף עכ"מ⁶⁶.

26) ולצורך מומר לעבודת כוכבים או לחלל שבת בפרהסיא, כתב לעיל (סי' תקיב ס"ק ב) לענין ביטול ביום טוב, שכשם שאסור לבשל לצורך נכרי כך אסור לבשל לצורך מומר לעבודת כוכבים ולחלל שבת בפרהסיא (וראה לעיל (סי' שפ"ה ס"ק ה) בגדר פרהסיא).

24) ולענין כוסות לאחר שגמר להשתמש בהן, כתב השו"ע לעיל (סי' ש"ג ס"ו) שהדחת כוסות אף לאחר סעודה שלישית מותרת ואינה נחשבת כהוצאה שלא לצורך דווקא, כיון שכל דיוקן ראוי לשתיה.

25) ולהוציא שאר חפצים שספק אם יודקק להם, דעת הגר"ם אויערבך (מנחת שלמה ביצה יב, א עמ' קמ, הליכות שלמה סוכות פ"א סכ"א) שמותר להוציא לולב לצורך אחרים אף אם יש לו ספק אם יטלוהו, וכן להוציא ספר שספק אם יקרא בו, שכל שיתכן שיצטרך לכך אחר כך נקרא צורך. וכן דעת הגר"ם קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ז ס"ק א עמ' ע"ד) שמותר להוציא בגדי תינוק שמא יצטרך להם. ובשורת כבוד משה (ח"ח סי' קפ) כתב, שאין להוציא חפצים שהשימוש בהם פחות שכיח מסכינים, שלא התיר הט"ו [שהוא מקור דברי המשנ"ב, ראה שעה"צ (סי' כ) אלא בסכינים וכיוצא בהם ששכיח שיודקק להם.

הלכות יום טוב סימן תקיה תקיט המשך מעמוד קודם

הדלח שאסור לפותחה בבין השמשות משום נר הדולק בסמך אליה [ראה שו"ע לעיל (סי' רע"ו ס"א)], שלכאורה יש לאסור לפותחה גם לאחר שכבה הנר משום 'מיגו דאיתקצאי', דעת הגר"ם אויערבך (ש"ש"כ פכ"ב הע' לג) שמה שהיה אפשר לפתוח את הדלת, אפילו בשעה שהנר דולק, על ידי שיזיז את הנר על ידי אינו יהודי ועבור רק על איסור דרבנן, אין זה סיבה לבטל מוחלטת שם מוקצת, שאין זה דומה לדברי הביה"ל כאן, כיון שבבנין רעוע הרי כמות שהוא אין בטחורתו אלא איסור דרבנן, מה שאין כן במקרה של הדלת שכמות שהיא יש בפתחתה משום מכבה שאיסור מדאורייתא, ורק שיכול לשנות את המצב של הנר הדולק על ידי איסור דרבנן [וראה לעיל (סי' רע"ו ס"ק ב) שהבאנו צדדים אחרים להקל בזה].

סימן תקיט

צירי דלתות מִסָּר לְהַסִּיר וּלְהַחְזִיר לְצַרְף יוֹם-טוֹב

[משנ"ב ס"ק א]

אָלָא עֲשׂוּיֹת קָמִין סָבָה אוּ מְגַדֵּל שֶׁל עֵץ⁶⁷.

1) וגם באופן זה אין לסלק את התריסין אלא כשאין מחויקה החנות ארבעים סאה, כמו שכתב הרמ"א לעיל (סי' ש"ד ס"א) שהדין שאין סתירה ובנין בכלים כגון חבית, היינו דוקא בכלים שאין מחויקים ארבעים סאה, וביאר המשנ"ב שם (סי' ב) שאם מחויק הכלי ארבעים סאה הריהו כאחל ויש בו כניח וסתירה, ואפילו כניח וסתירה של כל דהו.

מעצם הפתיחה ולא מהאיסור שנכרך בו, לכן אין לאסור ליהנות מתבולת המקור, וביותר יש כאן מקום להקל, שכיון שהוא לא ידע בשעת פתיחת המקור שתידלק הערה אין לדנו אלא כמתעסק, שהוא יותר קל אף משוגג, ולכן אין לאסור עליו ליהנות מתוצאת אותו מעשה. ולענין לאסור להשתמש בשבת במים שברוד החימום [בידלר] משום שובבנות שבת היו בו מים חתומים והיה אסור לפתוח את ברו המים החמים, משום שבכך יכנסו מים צוננים לחד ויתבטלו, דעת הגר"ם אויערבך (ש"ש"כ פ"א הע' קל"ג) שאף שלכאורה יש לאסור לפתוח את ברו החמים אף לאחר שנצטננו המים שברוד, מדין 'מיגו דאיתקצאי', יתכן שאפשר להוציא את כל המים החמים בזרימה אחת, ובאופן כזה יתכן שאין המים הנכנסים מספקים להתחמם, ואם כן נמצא שמעולם לא היה כאן מוקצה.

[משנ"ב ס"ק מו]

אָבָל לֹא יִפְתָּח מִן הַבַּיִת קְרָה⁶⁸.

68) ולפנות את האבנים שהינן מוקצה כדי ליטול מהפירות, כתב הבי"ש בשם המרדכי שמותר, כיון שמותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש [וכמו שפסק הרמ"א לעיל (סי' א)].

[ביה"ל ד"ה בית]

דָּאִין בְּסִתְיָהּ זֵי קִי אִם אִסוּר דְּרַבָּנָן⁶⁹.

69) ומה שכתב [במשנ"ב (סי' מה) ולהלן בביה"ל] שיש להחמיר שלא בשעת הדק בשטות שכל חפץ שאי אפשר להשתמש בו בגלל מניעה היצונית מחמת איסור חל עליו שם מוקצה, מימ כשהמניעה היצונית אינה אלא מחמת איסור דרבנן, אף לשיטות אלו אין החפץ נחשב מוקצה.

הלכות יום טוב סימן תקיט תקכא תקכב המשך מעמוד קודם

[משנ"ב ס"ק טו]

קָדִי שֶׁלֹּא יִטְגַף אֶת הַקְּבִיטָה⁷⁰.

6) שכתב השו"ע לעיל (סי' שלח ס"ח) שאם מי הדלף ראויים לרהיצה או לשתיה בהמת, מותר לתת כלי תחת הדלף וכן לרוקן את הכלי כשנתמלא, אבל אם אין מי הדלף ראויים, אסור להניח תחתיהם כלי, משום שאין עושיין גרף של רעי לכתחילה, וביאר בביה"ל שם (ד"ה אסור), שאף שמותר לטלטל גרף של רעי, מימ כיון שאין עושים גרף של רעי לכתחילה, בהכרח שמתרצה להשאיר את הכלי במקומו, ונמצא שהוא מבטל כלי מהיכנו, שהרי לא יוכל להזיזו, אכן, אם נתן

לעיל (סי' שח ס"ק ע"ד) שאסור, ומשום שאין עליהן שם כלי וחשובות כאבנים, שלא מרגילה בהן מחשבה להשתמש בהן אפילו חשב עליהן מערב שבת.

הדלף שמתמלא בו, כתב השו"ע הרב (סי' שלח ס"ח) שהיינו דוקא כלי המותר בטלטול.

[שעה"צ ס"ק טז]

לְעִיל קְסִיטָן שְׁלַח, עֵץ שֶׁסָּם⁷¹.

71) שם במשנ"ב (סי' כ"ב) כתב, שדעת ה"ס של שלמה (ביצה פ"ה ס"א) א) שרק בשבת אסור לכסותו, והאיר ושאר אחרונים התירו אפילו בשבת.

מילואים

הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקִיטָה תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל

המשך מעמוד קודם

צורך בו. וכתב שם, שכל זה דוקא בתוך העירוב, אבל חוץ לעירוב אפילו באופנים אלו אסור.

ולענין שאר דברים שלא גזרו בהם חז"ל, כגון לצאת בכסא גלגלים, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ז"ם טוב פ"ו סוף ס"ק ג) שנראה שאף שיכולים ללכת בלי זה מי"מ מותר הדבר.

8) ונדר הדבר, ביאר הגר"י קרליץ (חוט שני שם) שמדקדק לשון הרמב"ם (פ"ה מהל' יום טוב ה"ג) שכתב 'שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול', משמע שעצם הילוכו ביום טוב כמו שהולך בחול הוא זלול ביום טוב, ולא רק מחמת מראית העין.

4) אבל אם כלל אינו מכיר את המקום שבו רוצה ללכת, ובלא המקל והאי שיפול, כתב הערוך השולחן (סי' שא סעי'ב) שמותר לו לצאת במקלו. מאידך, הששי"ב (פ"ח ה"ג ט"ב) הביא שהמאמר הסתפק בזה, וכתב שלהלכה יש לשאול חכם.

[שענה"צ ס"ק ב]

וענין לעיל סימן שא במשנה ברוחה קעידקטן סה וכשערי הציון שם"ב.

5) בשו"ת שם (סי' ע"ד) ביאר, שהאסור לצאת עם המקל הוא דוקא מחוץ לעירוב, אבל בתוך העירוב גם כל אדם יכול לטלטלו אם יש לו צורך קצת.

כלי תחת מי הדלף שאינם ראויים, כתב השר"ע שם שמותר לטלטלו משום גרף של רע, וביאר המשגיב שם (סי' ל"ג) שהיינו כשעומד הכלי במקום ישיבתו של האדם, שאז מותר לטלטל את הגרף משום כבודו.

סימן תקכב

קִצְת דְּבָרִים הָאֲסוּרִים לְטַלְטֵל בְּיוֹם-טוֹב

[שענה"צ ס"ק א]

ובג"ל בסימן שא במשנה ברוחה קעידקטן סד, עין שם"ב.

1) שם מבואר הטעם, שניזון שאינו יכול ללכת כלל בלי המקל אפילו בכיתו, אין זה נחשב אצלו כמשוי, וכן כתב שם (סי' ס"ג) לענין חיגר אם אינו יכול ללכת בלא מקל, שנחשב המקל אצלו כמו נעל שלו, ולכן גם לענין יום טוב אין זה נחשב כמוזלל ביום טוב.

[משנ"ב ס"ק ב]

יִצְאָה בְּמַקְלוֹ² וכו', וְזוֹלוֹל לְיוֹם-טוֹב³ וכו', וְלִישָׁר פְּסִיעוֹתָיו⁴.

2) ולצאת במקל שנהגו לצאת בו אנשים חשובים, כתב לעיל (סי' שא ס"ק ט) לענין שבת, שמותר דוקא אם מתכבדים בו או שיש להם קצת

הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל

המשך מעמוד 288

וכבר נשח עליו ענפיו ופירותיו ואין בו לחלוחית, מי"מ אסור חכמים לעלות עליו משום סייג ונדר, והביא שיש מקילים בזה בימות החמה, כיון שניכר לכל שהוא יבש.

וגזירה זו, כתב השר"ע שם (סי"ג) שהיא לא רק על השתמשות באילן עצמו, אלא גם על השתמשות בצידו האילן, אבל בצידו צדדיו מותר להשתמש, וביאר המשגיב שם (סי' נ"ט), שדופני האילן עצמו הם גוף האילן, דבר הקשור או תחוב באילן הוא צדדיו האילן, והשתמשות בצידו צדדיו דיינו בדבר התלוי על דבר הקשור או תחוב באילן.

סימן תקכד

פְּמַה דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּיוֹם-טוֹב

[משנ"ב ס"ק א]

ענין לעיל בסימן שלו, שם קבא"ר פְּרָטִי הָרִין וְטַעֲמִיקָן¹.

1) ובטעם האיסור כתב השר"ע שם (סי' א) שהחששים שמא יתלוש, וביאר המשגיב שם (סי' ד') שהחשש הוא שמא יכוין לתולשם ויתחייב חטאת, ואף ביום טוב יש לחוש לכך, ואף שכל הגזירה היא מחשש שמא יתלוש, כתב המשגיב שם (סי' א) שגם אם יבש האילן

הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל

המשך מעמוד קדמה

כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' ט"ג) שיתכן שהדבר אסור, שאף אם נחשב הוא כתינוק שנשבה, מי"מ יתכן שלא התירו חכמים לחלל יום טוב עבורו, ובפרט שדנים של הרבה ממחללי השבת הוא כיון נכרי לכל דבר, וראה מה שכתבנו להלן (סי' ט).

ולחספדי מת תלמיד חכם בפניו ביום טוב, מבואר בשענה"צ לקמן (סי' תקמ"ו) ש"ק י"ז) שאסור, ולדרוש בפניו בלא להספיד ולעורר ככו, כתב השענה"צ (שם) שהפמי"ג הסתפק אם מותר, שיתכן שרק להספיד אסור, ושבהגהות ר"ב פתקול הסכים שאסור, ובמשגיב שם (סי' כ"ו) כתב, שבלאו הכי אין בזמנינו אדם שיש לו דין תלמיד חכם.

[משנ"ב ס"ק ד]

לְעַנְיָן עֲבָדִים אִם מִתְעַשְׂקִין עַל דְּיָהָם².

3) שם (סי' א) כתב השר"ע, שאף לעבד שלא מל וטבל ולא קיבל על עצמו מצוות הנהגות כעבד [דהיינו, מצוות הנהגות באשה] אלא רק שבע מצוות בני נח, אסור לומר שיקמר מת של ישראל ביום טוב, כיון שאינו נחשב כנכרי, אך לעבד שלא קיבל על עצמו אף שבע מצוות בני נח,

כן לבארה לא מתקיימת בכך מצות הקבורה על ידי ישראל, וכתב בקובץ שעורים (מצה אות כ"ד), שמוכח מכאן שבקיום מצות הקבורה של ישראל אין חיסרון במה שהנכרי קובר את המת, כיון שיטוד מצוה זו אינו עצם מעשה הקבורה אלא התוצאה, שיהיה המת קבור. לפיכך, כשהואג ישראל שיהיה המת קבור, מקיים בכך את המצוה, ואין צורך שליחות על מעשה הקבורה, שאין זה מעשה המצוה. הוסיף שמטעם זה אף אם התגלה המת לאחר שנקבר, אין אומרים שכבר התקיימה מצות הקבורה, אלא הויבים לקבור שנית, כיון שהמצוה היא לדאוג לכך שהמת יהיה קבור. וכן מבואר בשו"ת בית יצחק (שמלקס יו"ד ח"ב סי' ק"א) שחייבים לקבור מת שהתגלה, משום מצות קבורת המת. ולקבור ביום טוב ראשון על ידי נכרי אבר מאיברי המת [לאחר שכבר נקבר כל גופו], כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ק"ד) שאסור, שאף על פי שמבואר בתוספת יום טוב (שבת פ"י מ"ה) שיש חיוב לקבור כל כוית מהמת, מי"מ אין ראייה שמותר הדבר ביום טוב.

ולגבי קבורת מזלל שבת בפרהסיא ביום טוב ראשון או ביום טוב שני,

